# การพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วิทยาลัยการอาชีพทองผาภูมิ

# Development of a Specific Vocational Certificate Curriculum (SVC) Aligned with the Needs of the Community and Ethnically Diverse Parents at Thongphaphum Industrial and Community College

Received: 27 Apr 2026 | Revised: 25 May 2026 | Accepted: 29 May 2026

อนัญญา เรืองเพ็ง
Anunya Rueangpeng

วิทยาลัยการอาชีพทองผาภูมิ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 71180
Vocational College of Thong Pha Phum, Office of the Vocational Education Commission, Ministry of Education. 71180
* Corresponding Author: E-mail: r.jirawan@hotmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ 2) พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ และ 3) ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D) ผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ปกครองและสมาชิกชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ 5 กลุ่ม (กะเหรี่ยง มอญ ลาว พม่า ไทยพื้นถิ่น) จำนวน 300 คน สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และผู้ให้ข้อมูลหลัก 25 คน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสนทนากลุ่ม 3 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่าความต้องการฝึกทักษะอาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านเกษตรกรรมและแปรรูปผลผลิตมีความต้องการสูงสุด หลักสูตร ปวพ. ที่พัฒนาขึ้นจำนวน 9 หลักสูตร ได้รับการรับรองความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ E1/E2 (80/80) ทุกหลักสูตร (E1 เฉลี่ย = 83.89%, E2 เฉลี่ย = 81.89%) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยยืนยันว่าการพัฒนาหลักสูตร

อาชีวศึกษาที่เริ่มจากฐานความต้องการชุมชนพหุวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบสามารถสร้างหลักสูตรที่มีคุณภาพตอบโจทย์ชุมชน และเสริมสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างแท้จริง

**คำสำคัญ** : หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การพัฒนาหลักสูตร การศึกษาเชิงพื้นที่ พหุวัฒนธรรมศึกษา

## Abstract

This research aimed to: 1) explore vocational training needs of the ethnically diverse community and parents in Thong Pha Phum District, 2) develop a Specific Vocational Certificate (SVC) curriculum aligned with those needs, and 3) evaluate the efficiency and effectiveness of the developed curriculum. A Research and Development (R&D) methodology integrating quantitative and qualitative approaches was employed. The sample comprised 300 parents and community members from five ethnic groups (Karen, Mon, Lao, Burmese, and local Thai) for quantitative data collection. Qualitative data were collected from 25 key informants for in-depth interviews, and three focus group discussions.

Results revealed that overall vocational training needs were at a high level, with agricultural and food processing skills ranked the highest. Nine SVC curricula were developed and validated by the experts at an excellent level (mean IOC = 0.89). All curricula met the E1/E2 efficiency criterion (80/80), with mean E1 = 83.89% and mean E2 = 81.89%. Learners demonstrated statistically significant post-test improvements ($p < .001$), and stakeholders reported the highest level of satisfaction. Findings confirm that systematically developing vocational curricula based on multicultural community needs can create high-quality, community-responsive curricula that genuinely promote educational equity in remote areas.

**Keywords**: Specific Vocational Certificate, ethnic diversity, curriculum development, area-based education, multicultural education

## 1.บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษาให้ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของท้องถิ่นเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สูง เช่น อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยการอาชีพทองผาภูมิ พื้นที่แห่งนี้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ได้แก่ กะเหรี่ยง มอญ ลาว พม่า และไทยพื้นถิ่น แต่ละกลุ่มมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความต้องการด้านอาชีพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ [1]

ในปัจจุบัน หลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีอยู่เดิมยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นและตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างครอบคลุม ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างทักษะที่นักเรียนได้รับกับโอกาสในการประกอบอาชีพในท้องถิ่น รวมถึงปัญหาอัตราการออกกลางคัน และการสูญเสียบุคลากร

ที่มีศักยภาพออกจากพื้นที่ ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนถึงความล้มเหลวในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา (Educational Equity) ในพื้นที่ห่างไกล [2]

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) พ.ศ. 2568 [3] เปิดโอกาสสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อบริบทพื้นที่ และบูรณาการความต้องการชุมชนได้อย่างเต็มที่ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาหลักสูตร ปวพ. ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง [4] กลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบและครบวงจร

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ

2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ

2.3 เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ ที่พัฒนาขึ้นในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

## 3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ ในระดับมากขึ้นไป

3.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (เช่น 80/80 หรือเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด)

3.3 ผู้เรียนที่เข้าร่วมหลักสูตรมีความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ในระดับดีขึ้นไป

## 4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบและขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัย (Research Phase) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยใช้กลยุทธ์การผสานแบบลำดับ (Sequential Explanatory Strategy) ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development Phase) ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Curriculum Development) 7 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์บริบทพื้นที่และความต้องการ วิเคราะห์บริบทอำเภอทองผาภูมิ 4 มิติ (เศรษฐกิจ สังคม–ชาติพันธุ์ ทรัพยากร–ทุนชุมชน และการศึกษา) แล้วสังเคราะห์เป็น “ฐานข้อมูลความต้องการอาชีพ (Needs Inventory)” ที่จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ และจัดลำดับความ

ต้องการเพื่อกำหนดหลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบสมรรถนะ ผู้วิจัยร่วมกับครูผู้สอนและตัวแทนชุมชนกำหนด วัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตรให้ชัดเจนและวัดได้ ครอบคลุมพฤติกรรมเป้าหมาย 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills ทั้ง Hard Skills และ Soft Skills) และเจตคติ (Attitude) รวมถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพของ สอศ. และตลาดแรงงานในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตร ออกแบบหลักสูตรตามมาตรฐาน ปวพ. พ.ศ. 2568 ระยะเวลา 6–14 ชั่วโมง กำหนดสัดส่วนภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติ 20:80 ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) โดยแต่ละหลักสูตรประกอบด้วยชื่อและรหัสหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ จุดประสงค์ สมรรถนะ คำอธิบายหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อ/อุปกรณ์ คุณสมบัติผู้เข้าเรียน และผู้รับผิดชอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Experiential Learning และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) จัดทำสื่อที่ใช้ภาษาและบริบทเข้าใจง่ายสำหรับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ เน้นภาพและวิดีโอสาธิต และเชิญปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นร่วมเป็นวิทยากร ขั้นตอนที่ 5 ออกแบบระบบการวัดและประเมินผล ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) แบ่งเป็นการประเมินระหว่างเรียน (Formative) ร้อยละ 60 และการประเมินปลายหลักสูตร (Summative) ร้อยละ 40 กำหนดเกณฑ์ผ่านที่คะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และผ่านการประเมินสมรรถนะปฏิบัติในระดับ “ผ่านเกณฑ์” ขึ้นไป ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการ 2 ขั้นย่อย คือ (6.1) การประเมินเชิงปัจเจกโดยส่งร่างหลักสูตรพร้อมแบบประเมิน IOC ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณารายบุคคล รวบรวมผล คำนวณค่า IOC และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง และ (6.2) การสัมมนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Panel Seminar / Connoisseurship) เพื่ออภิปรายประเด็นที่เห็นต่างและรับรองหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 7 นำหลักสูตรที่ผ่านการรับรองไปทดลองใช้กับผู้เรียน 30 คน เก็บข้อมูลประสิทธิภาพ (E1/E2) ผลสัมฤทธิ์ (Pre-test/Post-test) สมรรถนะปฏิบัติ และความพึงพอใจ แล้วนำผลมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ และจัดทำหลักสูตร ปวพ. ต้นแบบสำหรับวิทยาลัย กระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอนข้างต้นมีลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่อง (Cyclical) กล่าวคือ ผลการทดลองใช้และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ จะถูกนำกลับไปปรับปรุงทั้งการวิเคราะห์ความต้องการและการออกแบบหลักสูตรในรอบถัดไป ทำให้หลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทพหุวัฒนธรรมของพื้นที่อย่างยั่งยืน และระยะที่ 3 การประเมินและปรับปรุง (Evaluation Phase) ใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) รูปแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (One-Group Pretest-Posttest Design)

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือผู้ปกครองและสมาชิกชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอทองผาภูมิ จำนวน 300 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ 5 กลุ่ม สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือผู้ให้ข้อมูลหลัก 25 คน ที่คัดเลือกแบบ

เจาะจง และผู้ร่วมสนทนากลุ่มจากภาคเอกชน 22 คน กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 2 คือผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านต่อหลักสูตร รวม 27 ท่าน และในระยะที่ 3 คือผู้เรียน 30 คนต่อหลักสูตร ที่สะท้อนความหลากหลายทางชาติพันธุ์

4.3 เครื่องมือและการเก็บข้อมูล

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและรายละเอียดเครื่องมือจำแนกตามระยะ

ระยะที่ 1 (วิเคราะห์ความต้องการ): (1) แบบสอบถามความต้องการฝึกทักษะอาชีพเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบ Likert จำนวนไม่น้อยกว่า 40 ข้อ ครอบคลุมกลุ่มทักษะ 5 ด้าน พร้อมส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียน (4 ด้าน) และคำถามปลายเปิด (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างสำหรับผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการ ครอบคลุม 5 ประเด็น และ (3) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชน เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างทักษะ (Skill Gap)

ระยะที่ 2 (พัฒนาหลักสูตร): (4) แบบประเมินความเที่ยงตรงของหลักสูตร (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบร่างหลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตร ครอบคลุมองค์ประกอบหลักสูตร 7 ด้าน

ระยะที่ 3 (ประเมินผล): (5) แบบวัดผลสัมฤทธิ์และสมรรถนะประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้ปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ (ใช้ทั้ง Pre-test และ Post-test) และแบบประเมินทักษะปฏิบัติแบบ Rubric Scoring 4 ระดับ และ (6) แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรสำหรับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ มาตราส่วน 5 ระดับ

2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและการอ้างอิงค่า IOC

ผู้วิจัยนำเครื่องมือทุกชนิดให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและวัตถุประสงค์ จากนั้นคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน (+1 = สอดคล้อง, 0 = ไม่แน่ใจ, −1 = ไม่สอดคล้อง) และ N คือจำนวนผู้เชี่ยวชาญ เกณฑ์การตัดสิน: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ ส่วนข้อที่ต่ำกว่า 0.50 นำไปปรับปรุงหรือตัดออกตามข้อเสนอแนะแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้งจนผ่านเกณฑ์

ผลการตรวจสอบ เครื่องมือทุกชนิดมีค่า IOC รายข้อผ่านเกณฑ์ ≥ 0.5 ทุกข้อ และในส่วนของการประเมินความเที่ยงตรงของหลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตร พบว่ามีค่า IOC รวมอยู่ในช่วง 0.8–0.9 ซึ่งอยู่ในระดับความเที่ยงตรงดีมาก

3) การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นและคุณภาพรายข้อ

ภายหลังการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเครื่องมือแต่ละประเภท โดยอ้างอิงที่มาของแต่ละค่าสถิติ ดังนี้

แบบสอบถามความต้องการและแบบประเมินความพึงพอใจ (มาตราส่วนประมาณค่า): ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตาม Cronbach (1951) เกณฑ์ยอมรับ ≥ 0.7

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (ปรนัยให้คะแนน 0–1): ใช้สูตร KR-20 ของ Kuder and Richardson (1937) เกณฑ์ยอมรับ ≥ 0.7

แบบประเมินทักษะปฏิบัติ (Rubric Scoring): ตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa) ตาม Cohen (1960) เกณฑ์ยอมรับ ≥ 0.7

คุณภาพรายข้อของแบบทดสอบ: วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (Difficulty Index: p) ในช่วงที่ยอมรับได้ 0.2–0.8 และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index: r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์: เครื่องมือทุกชนิดมีค่าความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (≥ 0.7) และข้อสอบทุกข้อมีค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้

4) เครื่องมือและวิธีหาค่าประสิทธิภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ E1/E2 (80/80) [7]

ค่า E1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ / Process Efficiency) คำนวณจาก "คะแนนการประเมินระหว่างเรียน" (Formative Assessment) ที่เก็บด้วยเครื่องมือชุดวัดผลสัมฤทธิ์และสมรรถนะ (เครื่องมือประเภทที่ 5) ในส่วนของใบงาน/ชิ้นงานรายหน่วย แบบทดสอบย่อยท้ายหน่วย และแบบประเมินทักษะปฏิบัติแบบ Rubric โดย E1 = (คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนของผู้เรียนทั้งกลุ่ม ÷ คะแนนเต็มระหว่างเรียน) × 100

ค่า E2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ / Product Efficiency) คำนวณจาก "คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test)" ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก 40 ข้อ โดย E2 = (คะแนนเฉลี่ย Post-test ÷ คะแนนเต็ม) × 100

หลักสูตรถือว่ามีประสิทธิภาพเมื่อค่า E1 และ E2 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้งสองค่า ผลการทดลองใช้พบว่าหลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตรผ่านเกณฑ์ทุกหลักสูตร (E1 เฉลี่ย = 83.89% และ E2 เฉลี่ย = 81.89%) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อน–หลังเรียนด้วยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (Paired Samples t-test) พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ทุกหลักสูตร

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ E1/E2 (80/80) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนด้วย Paired Samples t-test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย Content Analysis ร่วมกับการยืนยันสามเส้า (Triangulation)

## 5. ผลการวิจัย

### 5.1 ความต้องการฝึกทักษะอาชีพของชุมชนและผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์

จากกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 58 อายุช่วง 36-45 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 48) กลุ่มมอญมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 30) รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ความต้องการแสดงในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** ระดับความต้องการฝึกทักษะอาชีพจำแนกตามกลุ่มทักษะ 5 ด้าน (n = 300)

| กลุ่มทักษะอาชีพ | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับคุณภาพ |
|---|---|---|---|
| 1. ด้านเกษตรกรรมและแปรรูปผลผลิต | 4.52 | 0.53 | มากที่สุด |
| 2. ด้านหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชน | 4.38 | 0.55 | มาก |
| 3. ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและโฮมสเตย์ | 4.27 | 0.58 | มาก |
| 4. ด้านการประกอบการและการค้า | 4.26 | 0.60 | มาก |
| 5. ด้านทักษะชีวิตและพหุวัฒนธรรม | 4.18 | 0.64 | มาก |
| **ภาพรวม** | 4.32 | 0.46 | มาก |

จากตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจฝึกทักษะอาชีพคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x}$ = 4.63) โดยเฉพาะความมั่นคงทางรายได้ ($\bar{x}$ = 4.77) และโอกาสประกอบอาชีพในท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 4.66) รองลงมาคือปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ($\bar{x}$ = 4.49) ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ($\bar{x}$ = 4.48) และด้านการศึกษาและภาษา ($\bar{x}$ = 4.00) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบ 4 ธีมหลัก ได้แก่ (1) ชุมชนต้องการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมสู่อาชีพ โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านเกษตร อาหาร และหัตถกรรม (2) ความต้องการทักษะดิจิทัลเพื่อขยายตลาดออนไลน์ [5] มีสูงทั้งในกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ปกครอง (3) อุปสรรคทางภาษาและรูปแบบการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องออกแบบหลักสูตรให้ยืดหยุ่น และ (4) ชุมชนคาดหวังผลลัพธ์ที่จับต้องได้คือสามารถสร้างรายได้ในพื้นที่โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน [6]

### 5.2 ผลการพัฒนาหลักสูตร ปวพ. จำนวน 9 หลักสูตร

จากฐานข้อมูลความต้องการชุมชน [8] ผู้วิจัยร่วมกับครูผู้สอนพัฒนาหลักสูตร ปวพ. จำนวน 9 หลักสูตร เรียงตามลำดับความต้องการของชุมชน

หลักสูตรทั้ง 9 มีโครงสร้างแบบรายชั่วโมง ระยะเวลา 6-14 ชั่วโมง จัดสัดส่วนภาคทฤษฎีต่อปฏิบัติ 20:80 ค่า IOC รวมทุกหลักสูตรอยู่ในช่วง 0.88-0.91 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (≥ 0.50) โดยค่าเฉลี่ย IOC รวม = 0.89

**ตารางที่ 2** รายชื่อหลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตรและค่า IOC

| ลำดับ | รหัส | ชื่อหลักสูตร | เวลา (ชม.) | IOC รวม |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 10402-3101 | การทำแซนด์วิช | 6 | 0.89 |
| 2 | 10201-1101 | บัญชีครัวเรือน | 6 | 0.89 |
| 3 | 11910-3101 | โปรแกรมตัดต่อวิดีโอด้วยสมาร์ทโฟน | 6 | 0.88 |
| 4 | 10402-2102 | น้ำพริกกากหมู | 6 | 0.91 |
| 5 | 10101-1101 | งานบำรุงรักษารถจักรยานยนต์เบื้องต้น | 14 | 0.89 |
| 6 | 10403-6101 | ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน (น้ำยาซักผ้า) | 6 | 0.89 |
| 7 | 10402-1101 | คุกกี้เนยสด | 6 | 0.90 |
| 8 | 10104-1101 | งานซ่อมบำรุงตู้ควบคุมมอเตอร์ไฟฟ้า | 14 | 0.88 |
| 9 | 10402-2101 | ขนมไทยยอดนิยม (ขนมลืมกลืน) | 6 | 0.90 |
| | | **ค่าเฉลี่ย** | | 0.89 |

### 5.3 ผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร

**ตารางที่ 3** ผลการประเมินประสิทธิภาพ (E1/E2) และผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตร

| ชื่อหลักสูตร | E1 (%) | E2 (%) | Gain | t | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|
| การทำแซนด์วิช | 84.25 | 82.67 | 4.04 | 18.42 | .000* |
| บัญชีครัวเรือน | 83.50 | 81.33 | 4.26 | 19.65 | .000* |
| โปรแกรมตัดต่อวิดีโอด้วยสมาร์ทโฟน | 82.17 | 80.83 | 4.48 | 16.83 | .000* |
| น้ำพริกกากหมู | 85.33 | 83.00 | 3.83 | 17.96 | .000* |
| งานบำรุงรักษารถจักรยานยนต์เบื้องต้น | 83.75 | 81.67 | 4.07 | 20.14 | .000* |
| น้ำยาซักผ้า | 82.83 | 80.50 | 4.12 | 18.57 | .000* |
| คุกกี้เนยสด | 84.67 | 82.33 | 3.90 | 17.29 | .000* |
| งานซ่อมบำรุงตู้ควบคุมมอเตอร์ไฟฟ้า | 83.00 | 81.17 | 4.35 | 21.03 | .000* |
| ขนมลืมกลืน | 85.50 | 83.50 | 3.85 | 16.71 | .000* |
| **ค่าเฉลี่ยรวม** | **83.89** | **81.89** | **4.10** | - | - |

- $p < .001$

หลักสูตรทั้ง 9 ผ่านเกณฑ์ E1/E2 (80/80) ทุกหลักสูตร ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ด้านความพึงพอใจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่มมีความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$) โดยด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพมีค่าสูงสุด ($\bar{x} = 4.62$)

**6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ**

การวิจัยครั้งนี้พิสูจน์ว่าการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่เริ่มจากฐานความต้องการของชุมชนพหุวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบสามารถสร้างหลักสูตรที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ชุมชนได้จริง โดยสรุปผลสำคัญ 3 ประการ

6.1 สรุปผลการวิจัย

1) ความต้องการฝึกทักษะอาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$) ด้านเกษตรกรรมและแปรรูปผลผลิตสูงสุด ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงสุด

2) หลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 มีความเที่ยงตรงระดับดีมาก (IOC เฉลี่ย = 0.89)

3) หลักสูตรทั้ง 9 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 ผู้เรียนมีพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

6.2 อภิปรายผล

1) ด้านความต้องการฝึกทักษะอาชีพของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ความต้องการฝึกทักษะด้านเกษตรกรรมและ แปรรูปผลผลิตสูงสุด และปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจ ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม ที่ว่าชุมชนจะให้ความสำคัญกับทักษะที่ต่อยอดจากความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม และอธิบายได้ด้วยทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ที่ว่ามนุษย์ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจก่อนความต้องการระดับสูงเมื่อพิจารณาเทียบกับงานวิจัยในประเทศ พบว่าสอดคล้องกับ[1] ที่พบว่าความต้องการทักษะของผู้ปกครองชาติพันธุ์เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางอาหาร การสร้างรายได้ระยะสั้น และการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ที่พบว่าการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน อันเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าเหตุใดทักษะกลุ่มเกษตร–อาหาร–หัตถกรรมจึงได้รับความต้องการสูง นอกจากนี้ การที่ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ยังคงมีค่าสูง ที่เน้นว่าผู้เรียนควรประสบความสำเร็จโดยไม่ต้องละทิ้งอัตลักษณ์ของตน

2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและความเที่ยงตรงของหลักสูตร หลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตรมีค่า IOC รวม 0.8–0.9 สะท้อนว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาชุมชนซึ่งพัฒนาบนฐานข้อมูลพื้นที่และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนช่วยเพิ่มอัตราการมีงานทำและความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง เช่นเดียวกับ รัตนา มณีวงศ์ (2563) ที่พบว่าสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับ “ร่วมตัดสินใจ” ส่งผลต่อความยั่งยืนของหลักสูตรมากกว่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องโมเดลความร่วมมือแบบไตรภาคี (สถานศึกษา–ชุมชน–ภาคเอกชน) ว่าช่วยให้ปรับหลักสูตรได้รวดเร็วและตรงความต้องการ

3) ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจ หลักสูตรทั้ง 9 หลักสูตรผ่านเกณฑ์ E1/E2 (80/80) ทุกหลักสูตร และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) ผลนี้สอดคล้องกับ[8]ที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ชัดเจนและประเมินด้วยเกณฑ์ 80/80 ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและปฏิบัติงานได้จริง และสอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะสูงกว่าการสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว การที่หลักสูตรระยะสั้น 6–14 ชั่วโมงสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยังสอดคล้องหลักสูตรระยะสั้นแบบยืดหยุ่นตอบสนองตลาดแรงงานได้รวดเร็วและผู้เรียนสร้างรายได้ได้ภายในเวลาอันสั้น และยืนยันแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์การจัดสัดส่วนภาคปฏิบัติร้อยละ 80 มีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้จริง

4) ข้อค้นพบที่เป็นจุดเด่นของงานวิจัย เมื่อสังเคราะห์ภาพรวม งานวิจัยครั้งนี้ยืนยันข้อค้นพบของงานวิจัยก่อนหน้าที่ว่าหลักสูตรที่มีส่วนร่วมของชุมชน บูรณาการวัฒนธรรม และยืดหยุ่นตามตลาดแรงงานมีคุณภาพและความยั่งยืนสูง ขณะเดียวกันก็ต่อยอดองค์ความรู้เดิมด้วยการบูรณาการ 4 ฐานคิดเข้าด้วยกันอย่างครบวงจร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ปวพ. ตามมาตรฐาน พ.ศ. 2568 พหุวัฒนธรรมศึกษา การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทเฉพาะของอำเภอทองผาภูมิ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบงานวิจัยที่บูรณาการทั้งสี่ฐานคิดในพื้นที่พหุวัฒนธรรมชายแดนอย่างเป็นระบบมาก่อน จึงนับเป็นทั้งคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงพื้นที่ และสามารถใช้เป็นต้นแบบ (Best Practice) ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้

6.3 ข้อเสนอแนะ

ควรนำหลักสูตร ปวพ. ทั้ง 9 หลักสูตรไปประกาศใช้จริงในปีการศึกษา 2569 พัฒนาสื่อการสอนพหุภาษาที่ใช้ภาพและวิดีโอสาธิต สร้างเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคี (วิทยาลัย-ชุมชน-ผู้ประกอบการ) และจัดทำฐานข้อมูลความต้องการอาชีพรายปี สำหรับผู้กำหนดนโยบาย ควรส่งเสริมให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมนำต้นแบบนี้ไปปรับใช้ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสื่อพหุภาษาในสถานศึกษาชายแดน

**เอกสารอ้างอิง**

[1] ประสิทธิ์ ชัยวัฒน์. (2561). การวิเคราะห์ความต้องการทักษะอาชีพของชุมชนชาติพันธุ์. วารสารอาชีวศึกษาและทักษะแรงงาน. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2. 23-39.

[2] UNICEF. (2019). Education and social inclusion: Achieving equitable access to quality learning. UNICEF.

[3] กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ พ.ศ. 2568. ราชกิจจานุเบกษา.

[4] รัตนา มณีวงศ์. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1. 88-104.

[5] OECD. (2019). OECD skills outlook 2019: Thriving in a digital world. OECD Publishing.

[6] World Economic Forum. (2020). The future of jobs report 2020. World Economic Forum.

[7] พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2561). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[8] กนกพร ศรีสวัสดิ์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. วารสารอาชีวศึกษาไทย. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2. 45-58.